

АНАЛІЗ АБСОЛЮТНИХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто особливості аналізу фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства на основі оцінювання абсолютних показників фінансової стійкості.

Ключові слова: підприємство, фінансова стійкість, фінансові результати, показник.

Abstract

This article analyzes peculiarities of analysis of financial stability of agricultural enterprise on the basis of evaluation of absolute indicators of financial stability.

Keywords: enterprise, financial firmness, financial results, profitability, efficiency, indicator.

Вступ

В умовах постійно діючих дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища та загострення конкурентного суперництва, будь-який суб'єкт господарювання прагне підвищити ефективність власної фінансової діяльності. В свою чергу, визначення типу фінансової стійкості є одним із головних джерел отримання інформації про фінансовий стан підприємства сьогодні та його перспективи у майбутньому.

Фінансова стійкість є об'єктом вивчення відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Г.В. Савицька, Л.А. Лахтіонова, Р.С. Сайфулін, О.Є. Журавльова, Є.Ю. Антипенко, С. Майерс, Л. Бернстайн, Б. Коласс, Дж. Робертс та інших.

Мета даної роботи – систематизація методів аналізу фінансової стійкості підприємства за абсолютними показниками.

Результати дослідження

Поняття фінансової стійкості є ширшим за традиційні економічні категорії, такі як, «кредитоспроможність», «рентабельність», «фінансова стабільність» та інші, адже поєднує у собі оцінку фінансових результатів підприємства з багатьох сторін [1, с.27].

Фінансова стійкість – багатогранне економічне явище, що виявляє здатність підприємства здійснювати свою діяльність безперервно, незважаючи на загрози, які можуть позначатись на їх господарській діяльності. при цьому, фінансову стійкість слід розглядати як комплексну категорію, яка з однієї сторони розглядає суто внутрішні елементи забезпечення стабільної роботи підприємства, а з іншої – передбачає ефективне функціонування підприємства в мінливих умовах, котрі часто здійснюють дестабілізуючий вплив [2].

На сьогодні існує велика кількість різних методик аналізу фінансової стійкості підприємства, які умовно можна поділити на три великі групи:

1. Аналіз фінансової стійкості підприємства на основі співвідношення його активів та пасивів;
2. Аналіз фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів;
3. Аналіз запасу фінансової стійкості.

За своїм змістом і завданням аналіз фінансової стійкості в сільськогосподарській галузі майже не відрізняється від аналізу в інших галузях національної економіки, проте він має деякі особливості в методиці його проведення, які обумовлені специфікою цієї галузі виробництва:

- 1) пряма залежність результатів сільськогосподарського виробництва від впливу природно-кліматичних умов;
- 2) наявність сезонного характеру сільськогосподарської діяльності;
- 3) значна тривалість виробничого циклу;
- 4) використання частини готової продукції у власному господарстві;

5) наявність специфічних показників, що характеризують діяльність підприємства (врожайність, продуктивність худоби, жирність молока та ін.) [3, с. 177–178].

Зазвичай для визначення фінансової стійкості застосовують абсолютні показники. В їх складі найчастіше виділяють групу показників наявності джерел формування запасів і групу показників забезпеченості запасів джерелами їх формування. Джерелами покриття запасів насамперед є власні оборотні кошти, а у випадку їх нестачі використовуються довгострокові та короткострокові зобов'язання підприємства [4].

Важливим показником, який характеризує фінансовий стан підприємства та його стійкість, є забезпеченість матеріальних оборотних активів плановими джерелами фінансування.

Надлишок або нестача джерел засобів для формування запасів і витрат, тобто постійної частки оборотних активів, є одним із критеріїв оцінювання фінансової стійкості. та визначають чотири типи фінансової стійкості [5]:

1. Абсолютна стійкість фінансового стану – виникає за умови, коли запаси і витрати підприємства (З) формуються за рахунок власного оборотного капіталу (ВОК):

$$З \leq \text{ВОК} \quad (1)$$

де З – величина запасів і витрат підприємства;

ВОК – величина власного оборотного капіталу підприємства.

Така ситуація відноситься до крайнього типу фінансової стабільності і буває досить рідко. Але вона не є ідеальною, адже підприємство не використовує зовнішні фінансові джерела в господарській діяльності.

2. Нормальна фінансова стійкість – фінансовий стан підприємства, за якого для забезпечення запасів і витрат підприємство крім власного обігового капіталу залучає довгострокові кредити та позики (сума власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань складає функціонуючий капітал – ФК):

$$З \leq \text{ВОК} + K^Д, \quad (2)$$

де $K^Д$ – довгострокові кредити та позики, а також забезпечення наступних виплат і платежів.

Таке співвідношення гарантує платоспроможність підприємства

3. Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан – стан підприємства, за якого порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновлення рівноваги платіжних засобів та платіжних зобов'язань за рахунок залучення короткострокових кредитів і позик:

$$З \leq \text{ВОК} + K^Д + K^К, \quad (3)$$

де $K^К$ – короткострокові кредити та позики.

Сума функціонуючого капіталу і короткострокових кредитів та позик складає загальну величину основних джерел формування запасів – ЗВ.

За такого стану підприємство повинно привернути додаткові джерела для покриття витрат і резервів, які в деякому сенсі не повноцінні. Це можуть бути вільні кошти резервного капіталу, фонди заощаджень і споживань, банківські кредити для тимчасового поповнення оборотних коштів. Фінансова нестійкість вважається нормальною (допустимою), якщо розмір короткострокових кредитів і позик для формування запасів і витрат не перевищує загальну вартість виробничих запасів і остаточних товарів (найбільш ліквідної частини запасів і витрат).

4. Кризовий фінансовий стан – стан підприємства, за якого йому не вистачає «нормальних» джерел формування запасів:

$$З > \text{ВОК} + K^Д + K^К. \quad (4)$$

Моделі визначення типу фінансової стійкості подано у таблиці 1.

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства за даними балансу складають агрегований баланс, позиції активу та пасиву балансу якого відповідають меті аналізу.

Визначимо тип фінансової стійкості на прикладі СТОВ «Агрофірма «Вербка» на основі співвідношення його активів та пасивів (таблиця 2).

Таблиця 1 - Модель визначення типу фінансової стійкості [5]

№ п/п	Показники, надлишок (+) нестача (-)	Типи фінансової стійкості			
		Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
1	$\pm\text{ВОК}=\text{ВОК}-3$	$\pm\text{ВОК}\geq 0$	$\pm\text{ВОК}< 0$	$\pm\text{ВОК}< 0$	$\pm\text{ВОК}< 0$
2	$\pm\text{ФК}=\text{ФК}-3$	$\pm\text{ФК}\geq 0$	$\pm\text{ФК}\geq 0$	$\pm\text{ФК}< 0$	$\pm\text{ФК}< 0$
3	$\pm\text{ЗВ}=\text{ЗВ}-3$	$\pm\text{ЗВ}\geq 0$	$\pm\text{ЗВ}\geq 0$	$\pm\text{ЗВ}\geq 0$	$\pm\text{ЗВ}< 0$

Таблиця 2 – Визначення фінансової стійкості СТОВ «Агрофірма «Вербка» на основі співвідношення його активів та пасивів

Показники	Значення, тис.грн.		Відхилення абсолютне, тис.грн.
	2016 рік	2017 рік	
Запаси і витрати	12756,5	16680	3923,5
Власний капітал	14229,5	17344	3114,5
Необоротні активи	14954,5	17281,5	2327
Довгострокові зобов'язання та забезпечення наступних витрат і платежів	1250	1737,5	487,5
Короткострокові кредити та позики	17367,5	21688	4320,5
Наявність власних оборотних активів	-725	62,5	787,5
Наявність власних і довгострокових зобов'язань та забезпечень наступних витрат і платежів	525	1800	1275
Наявність усіх джерел формування запасів і витрат	17892,5	23488	5595,5
Надлишок (нестача) власних оборотних активів для формування запасів і витрат	-13481,5	-16617,5	-3136
Надлишок (нестача) власних оборотних активів та довгострокових джерел для формування запасів і витрат	-12231,5	-14880	-2648,5
Надлишок (нестача) джерел формування запасів і витрат	5136	6808	1672
Тип фінансової стійкості	Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан		

Як видно з таблиці 2, підприємство має нестійкий (передкризовий) фінансовий стан, за якого порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновлення рівноваги платіжних засобів та платіжних зобов'язань за рахунок залучення короткострокових кредитів і позик високий.

Отже, вище запропонована система визначення типу фінансової стійкості дозволяє здійснювати комплексну характеристику фінансового стану підприємства, знайти напрями та резерви зміцнення фінансової стійкості.

Висновки

Отже, було узагальнено та систематизовано методи аналізу фінансової стійкості за абсолютними показниками на прикладі сільськогосподарського підприємства. Виявлено основні особливості оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Також було визначено, що аналіз фінансового стану підприємства дозволяє визначити поточний рівень фінансової стійкості підприємства серед можливих варіантів – абсолютна фінансова стійкість, нормальна, нестійкий фінансовий стан, кризовий стан. Альтернативним способом визначення стану підприємства за цим напрямком є аналіз абсолютних показників фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. – К. : КНЕУ, 2011. – 184 с.

2. Зварищук С. А. Особливості ідентифікації фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Сметанюк О. А., Зварищук С. А. // Ефективна економіка. – 2019. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6954>
3. Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва та послуг : навч. посібн. / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 240 с.
4. Статистика підприємств: [навч. посіб.] / С. О. Матковський [та ін.]; за ред. С. О. Матковського; 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Алерта, 2013. – 560 с.
5. Єпіфанова, І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
6. Джеджула В. В. Конкурентоспроможність підприємства як економічна категорія / В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – №6. – С. 116-121.

Світлана Анатоліївна Зварищук – студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svzv1702@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юріївна Єпіфанова** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Svitlana A. Zvaryshchuk— Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: svzv1702@gmail.com

Supervisor: **Irina Yu. Yepifanova** – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia